31998D0715

16.12.1998 ÚRADNÝ VESTNÍK EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV L 340/33

ROZHODNUTIE KOMISIE

z 30. novembra 1998,

ktorým sa zjednodušuje príloha A k nariadeniu Rady (ES) č. 2223/96 o Európskom systéme národných a regionálnych účtoch v spoločenstve, pokiaľ ide o zásady merania cien a objemov

[oznámené pod číslom dokumentu K(1998) 3685]

(Text s významom pre EHP)

(98/715/ES)

KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 2223/96 z 25. júna 1996 o Európskom systéme národných a regionálnych účtov v spoločenstve ([1]), ktoré bolo zmenené a doplnené nariadením (ES) č. 448/98 ([2]), a najmä na jeho článok 2 ods. 2,

(1) keďže je potrebné zlepšiť komparabilitu medzi členskými štátmi v údajoch o zmenách v reálnom hrubom domácom produkte (HDP), s cieľom uplatnenia článku 2 nariadenia Rady (ES) č. 1467/97 zo 7. júla 1997 o urýchľovaní a objasňovaní vykonania postupu pri nadmernom schodku ([3]), ako aj uznesenia Európskej rady o Pakte stability a rastu (Amsterdam, 17. júna 1997) ([4]), ako aj pre účely multilaterálneho dohľadu všeobecnejšie;

(2) keďže realizácia a dohľad Hospodárskej a menovej únie si vyžaduje porovnateľné, aktualizované a spoľahlivé informácie o štruktúre a vývoji hospodárskej situácie v každom členskom štáte;

(3) keďže Komisia musí mať svoju úlohu pri správe Hospodárskej a menovej únie a, najmä, musí podávať správy rade o rozpočtovej situácii a veľkosti národného dlhu v členských štátoch;

(4) keďže hospodárske účty v reálnych hodnotách, t. j. prispôsobené cenovým zmenám, sú základným nástrojom na analyzovanie hospodárskej a rozpočtovej situácie krajiny za predpokladu, že sú zostavené na základe jednoznačných zásad, ktoré sa nevysvetľujú rôzne, keďže pre tento účel sa prehĺbia a posilnia odporúčania na výpočet údajov v stálych cenách v rámci nariadenia (ES) č. 2223/96;

(5) keďže Komisia musí používať agregáty národných účtov v reálnych hodnotách pre účely politiky spoločenstva a, najmä, pre účely paktu dohľadu nad stabilitou a rastom;

(6) keďže preto, aby sa posúdila serióznosť hospodárskej recesie, členské štáty, vo všeobecnosti, musia vziať za základ každé ročné zníženie reálneho HDP najmenej o 0,75 %, keďže prekročenie základnej hodnoty, po ktorom nasleduje vážna hospodárska recesia, je mimoriadne len vtedy, ak HDP v reálnych hodnotách zaznamená ročné zníženie najmenej o 2 %;

(7) keďže výsledky účtov v reálnych hodnotách všetkých členských štátov zostavené podľa ustanovení zavedených týmto rozhodnutím, musí Komisia sprístupniť užívateľom k daným dátumom, najmä s ohľadom na dohľad nad hospodárskym a menovým zbližovaním;

(8) keďže ustanovenia zavedené týmto rozhodnutím sú prvými krokmi k spoločným účtovným pravidlám pre účty členských štátov v reálnych hodnotách pre účely požiadaviek spoločenstva, čím sa umožní získať výsledky, ktoré sú porovnateľné medzi členskými štátmi, a vykazujú dostatočnú kvalitu;

([1]) Ú. v. ES L 310, 30.11.1996, s. 1.
([2]) Ú. v. ES L 58, 27.2.1998, s. 1.
([3]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 6.
([4]) Ú. v. ES L 236, 2.8.1997, s. 1.

(9) keďže výsledky účtov v reálnych hodnotách pre účely požiadaviek spoločenstva musia byť štatisticky spracované a oznámené komisii v dátumoch stanovených nariadením (ES) č. 2223/96 a nariadením Rady (ES) č. 3605/93 z 22. novembra 1993 o uplatňovaní Protokolu o postupe pri nadmernom schodku ([1]);

(10) keďže však, so zreteľom na význam daných účtov a mieru podrobností, ako aj vzhľadom na situáciu ohľadne štatistiky v členských štátoch, musia sa dodatočné termíny na zavedenie týchto ustanovení poskytovať výnimočne a dočasne tým členským štátom, ktoré, objektívne, nie sú v situácii, keď by boli v súlade s pravidlami stanovenými v tomto rozhodnutí, keď sa bude realizovať nariadenie (ES) č. 2223/96;

(11) keďže opatrenia zabezpečené v tomto rozhodnutí sú v súlade so stanoviskom Výboru pre štatistický program Európskeho spoločenstva (VŠP) zriadenom na základe rozhodnutia rady 89/382/EHS, Euratomu ([2]) a Výboru pre menovú a finančnú štatistiku a štatistiku platobnej bilancie (VMFŠŠPB) zriadenom na základe rozhodnutím 91/115/EHS ([3]),

PRIJALA TOTO ROZHODNUTIE:

Článok 1

Cieľ

Účelom tohto rozhodnutia je zjednodušiť zásady merania cien a objemov obsiahnutých v kapitole 10 prílohy A k nariadeniu (ES) č. 2223/96 so zreteľom na potrebu ďalšej harmonizácie meraní cien a objemov.

Zjednodušenie uvádzané v tomto rozhodnutí sa používa pre údaje zasielané do Eurostatu počnúc prvým zaslaním údajov podľa nariadenia (ES) č. 2223/96, aspoň pre údaje vzťahujúce sa na rok 1995 a na neskoršie roky.

Článok 2

Zjednodušenia všeobecných zásad merania cien a objemov

Zjednodušenia všeobecných zásad, podľa ktorých sa postupuje pri meraní cien a objemov obsiahnutých v kapitole 10 prílohy A k nariadeniu (ES) č. 2223/96, najmä, pokiaľ sa týka základnej úrovne agregácie, voľby indexu a výberu základného roku, sú stanovené v časti I prílohy I k tomuto rozhodnutiu.

Článok 3

Klasifikácia metód podľa výrobkov

Klasifikácia metód pre určité typy výrobkov do najvhodnejších metód, ktorých alternatívy sa môžu použiť vtedy, ak sa nemôžu použiť najvhodnejšie metódy, a metódy, ktoré sa nepoužijú od prvého zaslania údajov Eurostatu podľa nariadenia (ES) č. 2223/96, je stanovená v častiach II a III prílohy I k tomuto rozhodnutiu.

Článok 4

Výskumné programy

Pre tie výrobky, pre ktoré klasifikácia metód definovaná v článku 3 nie je uvedená v prílohe I k tomuto rozhodnutiu, táto klasifikácia sa definuje berúc do úvahy výsledky výskumných programov, ktoré sa ukončia do konca roku 2000 a po rozhodnutí VŠP.

Článok 5

Prechodné obdobia

Pre používanie zásad tak, ako sú vysvetlené v článku 2, sú pre každý členský štát stanovené prechodné obdobia v prílohe II k tomuto rozhodnutiu.

Okrem toho, členské štáty môžu žiadať, aby sa im poskytlo prechodné obdobie na používanie metód uvádzaných v článku 3, o čom sa rozhodne najneskôr do konca roka 1998.

Ak členský štát, ktorému sa poskytne prechodné obdobie, predloží za daný rok zníženie HDP v reálnych hodnotách, vypočítané podľa existujúcich národných metód, potom tento členský štát v najväčšej možnej miere pomôže Eurostatu pri hodnotení rozsahu účinku každej odchýlky od zásad obsiahnutých v tomto rozhodnutí.

Článok 6

Zoznam

Najneskôr do konca roka 2002 členské štáty poskytnú Eurostatu úplný zoznam postupov a základných štatistík používaných na meranie HDP v reálnych hodnotách a jeho zložky. Tento zoznam bude obsahovať prinajmenšom metódy používané v záverečných účtoch.

([1]) Ú. v. ES L 332, 31.12.1993, s. 7.
([2]) Ú. v. ES L 181, 28.6.1989, s. 47.
([3]) Ú. v. ES L 59, 6.3.1991, s. 19.

Článok 7

Adresát

Toto rozhodnutie je adresované členským štátom.

V Bruseli 30. novembra 1998

Za Komisiu
Yves-Thibault DE SILGUY
člen Komisie

PRÍLOHA I

ČASŤ I

VŠEOBECNÉ ZÁSADY MERANIA CIEN A OBJEMOV

I.1 **Úvod**

Charakter odhadov v stálych cenách je odlišný od charakteru odhadov v bežných cenách a to v niektorých základných aspektoch. Zjednodušene povedané, na účty v bežných cenách sa dá hľadieť ako na agregát s účtovným rámcom transakcií, ktoré sa uskutočnili a dajú sa doložiť dôkazmi. No účty v stálych cenách opisujú hospodársku situáciu daného roku v cenách iného roku. Transakcie bežného roku by sa v skutočnosti neuskutočnili tým istým spôsobom v cenách tohto druhého roku.

Treba rozložiť hodnoty transakcií do zložky ceny a objemu. Zložky ceny by v zásade mali obsahovať zmeny vznikajúce výhradne z cenových zmien, zatiaľ čo všetky ostatné zmeny by sa mali zahrnúť do zložky objemu (ESA 95, bod 10.01). Pre mnohé výrobky je však veľmi nejasné, ako urobiť tento rozklad v praxi (ESA 95, bod 10.06). Preto sa musí prijať súbor pravidiel merania cien a objemov, ktorých výsledky by sa mali približovať teoretickému ideálnemu rozloženiu cien/objemov a ktoré by sa mali dať použiť porovnateľným spôsobom vo všetkých členských štátoch.

V časti I a uvádzajú všeobecné zásady tohto rámca, v častiach II a III sa podrobnejšie rozoberajú postupy na získanie odhadov pomocou výrobnej a spotrebnej metódy.

Zásady uvedené v tomto rozhodnutí sa vzťahujú na ročné údaje. Samozrejme, prvoradou zásadou by malo byť, aby štvrťročné účty boli v súlade s ročnými účtami, takže štvrťročné účty by čo najpresnejšie predpovedali definitívne výsledky. Chystaná príručka o štvrťročných účtoch sa bude zaoberať špecifickými otázkami súvisiacimi so štvrťročnými účtami v stálych cenách.

Kapitola 10 ESA 95 jasne uprednostňuje integrovaný účtovný prístup k výpočtom v stálych cenách. (ESA 95, body 10.04 a 10.08). V účtovnom prístupe sa strany produkcie a spotreby pri HDP v stálych cenách môžu vyrovnať na podrobnej úrovni výrobkov používajúc tabuľky dodávok a použitia. Pri používaní podrobných tabuliek dodávok a použitia sa môže ustrážiť konzistentnosť indexov. Taktiež deflátori z rôznych zdrojov, napríklad samostatne zostavené CPI a PPI, sa môžu porovnať a navzájom skontrolovať. V systéme založenom na tabuľkách dodávok a použitia sa môže skombinovať to najlepšie z oboch strán (t. j. produkcia a spotreba), a to tak pre bežné, ako aj pre stále ceny.

ESA 95, body 10.12 až 10.23, definuje, čo sa má zahrnúť do zložky ceny a čo do zložky objemu. Zložka objemu by mala obsahovať účinok zmien v kvalite výrobkov. Z toho vyplýva, že cenové a objemové ukazovatele, používané pri výpočte údajov národných účtov, by sa mali upraviť kvôli takýmto zmenám v kvalite.

Mala by sa podrobne monitorovať konzistentnosť úprav urobených kvôli kvalite v rôznych ukazovateľoch. Ak existujú veľké rozdiely v rôznych cenových indexoch pre ten istý výrobok, mohlo by to byť kvôli rozličným postupom pri úpravách robených kvôli kvalite.

Ukazovatele objemu by sa mali vypočítať aspoň pri dostatočne podrobnom členení, aby sa zohľadnili štrukturálne zmeny. Napríklad, počet osobokilometrov v železničnej doprave by sa mal prinajmenšom rozdeliť na cestujúcich v prvej a druhej triede. To by umožnilo zahrnúť dopad odchýlky v pomere lístkov prvej a druhej triedy skôr v zložkách objemov než v cenovej zložke.

Vo všeobecnosti by sa mala uprednostniť deflácia hodnôt bežného roka používajúc vhodný cenový index pred extrapoláciou hodnôt základného roka používajúc index objemu alebo množstva (ESA 95, bod 10.32), keďže sa lepšie môžu zohľadniť účinky zmeny kvality. Navyše, individuálne cenové podiely majú zvyčajne menší rozptyl než podiely množstiev, dávajúce menšiu výberovú chybu pre cenové indexy.

Ak sa počítajú hodnoty používajúc súčin množstvo krát cena, tieto vlastné informácie o cenách a množstvách sa môžu použiť na výpočet údajov stálych cien (ESA 95, bod 10.33). V takom prípade je treba urobiť explicitné úpravy na zmeny kvality.

Zvyšok časti I tejto prílohy sa venuje tým zásadám, kvôli ktorým ESA 95 potrebuje zjednodušenie.

I.2 **Základná úroveň agregovania produktov**

Meranie cien a objemov by malo vychádzať z podrobného členenia produktov pre rôzne kategórie transakcií. Pre každý výrobok začlenený do jednej kategórie transakcií by sa mal nájsť cenový index, s ktorým sa môže deflovať hodnota v bežnej cene, alebo by sa mal nájsť objemový ukazovateľ na extrapoláciu hodnoty základného roka. V ideálnom prípade by sa mal každý výrobok rozlíšiť samostatne a mohli by sa odhadnúť čisté cenové a objemové zmeny daného výrobku.

V štatistickej praxi je však potrebné agregovať výrobky, čo znamená, že cenovým a objemovým zmenám rozličných výrobkov treba dávať váhy spolu. Štatistické zdroje, z ktorých sú odvodené cenové indexy a objemové ukazovatele, môžu používať rozličné metodiky váhovania (t. j. rozličné vzorce alebo rozličné základné roky). V národných účtoch sa však má pre všetky premenné používať jedna konzistentná metodika dávania váh (bude diskutovaná v ďalších častiach). Ak sa v národných účtoch použijú indexy s odlišným pridávaním váh než je váhovanie národných účtov, potom implicitne sa urobí predpoklad, že používané indexy sú základnými indexami, takže základná schéma váhovania sa považuje za irelevantnú. Potom sa môže napríklad predpokladať, že Laspeyresov index s pevnou váhou je rovnaký ako Paaschov index alebo Laspeyresov váhovaný index z predošlého roka. Je zrejmé, že implicitný predpoklad, že používané indexy sú základnými indexami, je najodôvodnenejší, ak sa použije na veľmi podrobnú úroveň.

Preto, čím je podrobnejšie členenie výrobkov, tým presnejšie výsledky možno očakávať. Na podrobnej úrovni je možné predpokladať, že výrobky budú homogénnejšie, dávajúce indexy, ktoré sú bližšie k základným indexom, ako aj podrobnejšie schémy váhovania.

Presná úroveň agregovania, na ktorej sa predpoklad, že použité indexy sú základnými indexami, použije v národných účtoch, sa pre účely tohto textu, volá *základná úroveň agregovania*. Často sa rovná počtu výrobkov rozlíšených v tabuľkách dodávok a použitia, ktoré sa používajú na účely bilancie.

Členské štáty by mali vyvinúť úsilie o podrobné rozčlenenie výrobkov pre účely deflácie. Základná úroveň agregovania pre produkciu ako aj pre všetky kategórie (medzispotreby aj konečnej spotreby) by mali byť aspoň také podrobné ako úroveň P60 ESA 95, ktorá sa má použiť pre predkladaní tabuliek dodávok a použitia Eurostatu. V časti II tejto prílohy (pri výrobnej metóde) špecifikujme niektoré kategórie dodatočného minimálneho rozčlenenia výrobkov, ktoré by sa malo použiť pri odhade deflátorov alebo objemových ukazovateľov.

1. zásada:

Pri meraní cien a objemov sa použije podrobná úroveň agregovania výrobkov. Táto úroveň agregácie, na ktorú sa odvolávame ako na základnú úroveň agregovania, bude aspoň tak podrobná ako je úroveň P60 ESA 95 pre spotrebu ako aj pre všetky kategórie (medzispotreby a konečnej) spotreby.

V prípade znížení/poklesov umožnených nariadením ESA 95 o dodávaní údajov na úrovni P60 sa použijú najpodrobnejšie dostupné národné údaje.

I.3 **Voľba druhu indexu**

Definujúc základnú úroveň agregovania, cenové a objemové indexy na tejto úrovni sa musia váhovať spolu, aby sa získali cenové a objemové merania všetkých agregátov národných účtov.

Pre tento účel sa najprv musí vybrať index. ESA 95, body 10.62 až 10.64, uprednostňuje Fisherove cenové a objemové indexy, zatiaľ čo Laspeyresove objemové a Paaschove cenové indexy poskytujú prijateľné alternatívy. V praxi má Fisherov index niekoľko nevýhod, medzi ktoré patrí požiadavka väčších nárokov na údaje, neaditivita objemových údajov a zložitejšie vysvetlenie pre užívateľov.

Preto sa v praxi uprednostňuje Laspeyresov objemový a Paaschov cenový index na agregovanie cenových a objemových údajov odvodených na základnej úrovni agregovania.

2. zásada:

Objemové údaje dostupné na základnej úrovni agregovania sa agregujú používajúc Laspeyresov vzorec na získanie objemových meraní všetkých agregátov národných účtov. Cenové údaje dostupné na základnej úrovni agregovania sa agregujú používajúc Paaschov vzorec na získanie cenových údajov všetkých agregátov národných účtov.

Malo by sa však poznamenať, že ESA 95 taktiež umožňuje použitie Fisherových indexov. Navyše by sa malo zdôrazniť, že táto zásada sa nevzťahuje na zdroje údajov o cenách a objemoch používaných v národných účtoch: údaje pod základnou úrovňou agregovania sa nemusia vypočítať podľa tejto zásady.

I.4 **Voľba základného roka**

Laspeyresov objemový index používa hodnoty zo stanoveného roka, aby sa pridali váhy objemovým zmenám zložiek agregátu. Teraz treba definovať, z ktorého roka sa majú odvodiť tieto váhy.

Pre tento účel je treba najprv definovať základný rok a referenčný rok.

Definície:

— *základný rok* je rok, ktorého bežné ceny sa používajú na váhovanie cenových a objemových meraní odvodených na základnej úrovni agregovania,

— *referenčný rok* je rok, ktorý sa používa pri predkladaní a prezentovaní údajov v stálych cenách. V rade indexových čísel je to rok, ktorý má hodnotu 100.

Vezmime si, napríklad, nasledovný rad indexových čísel:

1990	1991	1992	1993	1994
100	105	108	112	120

Predpokladajme, že tieto čísla sa vypočítali použijúc váhy z roku 1990. Teda 1990 je základným rokom. Je aj referenčným rokom, keďže 1990 = 100. Referenčný rok sa môže ľahko zmeniť napríklad na 1993 (všetko sa vydelí 112/100, aby sme dostali 1993 = 100):

1990	1991	1992	1993	1994
100/1,12	105/1,12	108/1,12	112/1,12	120/1,12

Tento postup nezmení základný rok, keďže medziročné odchýlky sa počítajú stále používajúc váhy z roku 1990.

Namiesto pevného základného roka, ako to bolo v príklade uvedenom vyššie, môžeme mať každý rok váhy predošlého roka. Toto by mohlo viesť napríklad k nasledujúcemu radu medziročných zmien:

1990	1991	1992	1993	1994
100	105	102	103	106

Pre každý z týchto indexov platí: t — 1 = 100, teda referenčný rok sa rovná základnému roku, avšak mení sa každý rok. tento rad sa dá pomocou „zmeny referenčnosti“ ľahko vyjadriť na jednom referenčnom roku. To by viedlo k:

1990	1991	1992	1993	1994
100	105	107,1	110,3	116,9

(107,1 = 105 × 102/100; 110,3 = 107,1 × 103/100 atď.)

Je dôležité, že zmena referenčného roka neovplyvňuje medziročné indexy. Toto je zrejmé pre jednoduchý rad, ako je v tomto príklade, no keď sa premenná skladá z niekoľkých pod-premenných, nie je to také zrejmé. Aby sa zachovali nezmenené všetky medziročné miery rastu každej premennej, keď sa mení referenčný rok, je treba zmeniť referenciu každej premennej samostatne, ňou potom základný index, podsúčet alebo celkový agregát, ako napríklad HDP. Dôsledkom toho je, že v údajoch v stálych cenách pevného referenčného roka vzniknú rozpory medzi jednotlivými prvkami a ich súčtami. Toto je veľmi dobre známy problém „neaditivity“. Tieto rozpory by sa v žiadnom prípade nemali odstrániť (ESA 95, bod 10.67), lebo by to opäť zdeformovalo miery rastu. Pre ďalšie objasnenie pozri príklad na konci tejto časti.

Voľba základného roka a voľba referenčného roka v zásade spolu nesúvisia. Na účely rozhodnutia Komisie, t. j. na účely zjednodušenia zásad výpočtu cenových a objemových meraní, je relevantný len problém voľby základného roka.

Je zrejmé, že kvôli väčšej porovnateľnosti cenových a objemových meraní medzi krajinami, by krajiny mali používať rovnaký základný rok. Navyše, aby sa prišlo k najpresnejším mieram rastu, mal by sa použiť najposlednejší možný základný rok, keďže v takom prípade použité váhy sú najaktuálnejšie a minimalizuje sa problém úbytku výrobkov a nových výrobkov. Tieto úvahy vedú spolu k metóde odvodenia váh vždy z predošlého roka.

3. zásada:

Objemové merania odvodené na základnej úrovni agregovania sa agregujú používajúc váhy odvodené z predošlého roka.

Ak má členský štát prechodné obdobie ohľadne 3. zásady, potom počas prechodného obdobia zmení základný rok každých päť rokov od 1995.

Príklad: zmena referencií pri agregátoch a ich zložkách

Uvažujme o dvoch výrobkoch A a B a ich súčte. Predpokladajme, že sú to homogénne výrobky, to znamená, že môžeme určiť cenové a objemové indexy pre tieto výrobky, ktoré nezávisia od základnej schémy váhovania, t. j. sú to základné indexy.

No objemové a cenové indexy pre súčet A a B závisia od toho, aké váhy sa pridajú A a B. V nasledujúcej schéme sa objemové zmeny pre súčet medzi T — 1 a T váhujú hodnotami bežných cien roku T — 1.

Keďže toto sú najaktuálnejšie váhy, tieto miery rastu môžem považovať za najpresnejšie.

	1990 bežné ceny	Zmena objemu 90–91	1991 ceny r. 1990	Zmena ceny 90–91	1991 bežné ceny	Zmena objemu 91–92	1992 ceny r. 1991	Zmena ceny 91–92	1992 bežné ceny	Zmena objemu 92–93	1993 ceny r. 1992	Zmena ceny 92–93	1993 bežné ceny
A	100	105,0	105	110,0	115,5	102,0	117,8	108,0	127,2	103,0	131,1	105,0	137,6
B	300	110,0	330	95,0	313,5	90,0	282,2	105,0	296,3	95,0	281,4	102,0	287,1
Spolu	400	108,8	435	98,6	429,0	93,2	400,0	105,9	423,5	97,4	412,5	103,0	424,7

Teraz predpokladajme, že tieto údaje sa majú vyjadriť v pevnom referenčnom roku, povedzme 1990. Jediný spôsob, ako to urobiť bez deformovania mier rastu súčtu, je zmeniť referenciu každého radu samostatne. Vo forme indexov (1990 = 100) to bude:

	1990	1991	1992	1993
A	100	105,0	107,1	110,3
B	100	110,0	99,0	94,1
Spolu	100	108,8	101,4	98,8

kde 101,4 = 108,8 × 93,2/100 a 98,8 = 101,4 × 97,4/100.

Pokiaľ ide o objemy s referenčným rokom 1990:

	1990	1991	1992	1993
A	100	105,0	107,1	110,3
B	300	330,0	297,0	282,2
Spolu	400	435,0	405,6	395,0
A + B	400	435,0	404,1	392,5

Je zrejmé, že súčet A + B sa nerovná riadku Spolu. Toto je ten slávny problém s „ne-aditivitou“. Aj napriek tomuto problému, „správnym“ objemom pre rok 1993 je 395 a nie 392,5, pretože toto je jediné číslo, ktoré je v súlade s predtým vypočítanými mierami rastu súčtu.

Navyše, týmto spôsobom sa so zmenou referenčného roka nezmenia medziročné miery rastu. Rozpory medzi A, B a ich súčtom by sa nemali odstraňovať, ale vysvetliť užívateľom. Tieto rozpory sa nemôžu vysvetľovať ako ukazovateľ spoľahlivosti výsledkov.

ČASŤ II

MERANIE CIEN A OBJEMOV PODĽA VÝROBNEJ METÓDY

II.1. **Klasifikácia metód**

V zostávajúcej časti tejto prílohy sa bude používať nasledovná klasifikácia metód:

Metódy A:	najvhodnejšie metódy,
Metódy B:	tie metódy, ktoré sa môžu použiť, ak sa nemôže použiť metóda A,
Metódy C:	tie metódy, ktoré sa nepoužijú.

II.2. **Trhová produkcia a produkcia pre vlastné konečné použitie**

V tejto časti sa uvažuje o výpočte pre trhovú produkciu a produkciu pre vlastné konečné použite. Po prvé, stanovujú sa niektoré zásady ohľadne rôznych metód výpočtu pridanej hodnoty v stálych cenách. Tieto zásady poskytujú všeobecné kritériá klasifikovania metód výpočtu ako metódy A, B a C. Tieto zásady sa však musia najprv použiť na výrobok podľa výrobkovej základne pre všetky typy trhovej výroby, aby sa poskytli stanovené pokyny o tom, ktoré metódy sa majú v danom prípade použiť.

Pokiaľ ide o voľbu medzi metódou dvojitých ukazovateľov a jednoduchých ukazovateľov, môže sa uviesť nasledujúca klasifikácia:

Metóda A: ESA 95 jasne stanovuje (bod 10.28), že dvojitá deflácia je teoreticky správnou metódou, keďže pridaná hodnota v bežnej cene sa taktiež odhaduje ako rozdiel medzi produkciou a medzispotrebou. Tento argument vlastne platí pre všetky metódy dvojitých ukazovateľov (napr. pre extrapoláciu produkcie podľa objemových ukazovateľov a pre defláciu medzispotreby). Je ešte viac dôvodov, ktoré je možné uviesť, prečo sa uprednostňujú metódy dvojitej deflácie:

— ukazovatele, ktoré sa používajú, sú ukazovatele produkcie alebo vstupu. Pri metódach jednoduchého ukazovateľa takéto ukazovatele sa priamo používajú pri pridanej hodnote, čo je menej vhodné,

— metódy dvojitých indikátorov poskytujú nezávislé posúdenie zmien produktivity.

Metóda B: V praxi by mohlo byť potrebné použiť metódy založené na jednoduchých ukazovateľoch, napríklad kvôli nedostatočným údajom o medzispotrebe alebo kvôli nedostatočnej spoľahlivosti údajov.

Pri určovaní vhodnosti ukazovateľov, ktoré sa majú použiť pri deflácii hodnôt bežného roka alebo pri extrapolovaní hodnôt základného roka, sa môžu použiť nasledovné kritériá:

— úplnosť pokrytia daného odvetvia ukazovateľom. Napríklad, či ukazovateľ pokrýva všetky výrobky odvetvia alebo len ich výber, ako je, napríklad, len výrobky predané domácnostiam,

— základ pre výpočet ukazovateľa. Pre trhovú produkciu by to skôr mali byť základné ceny než, napríklad, ceny nákupcov alebo vstupné náklady,

— ukazovateľ by mal zohľadňovať zmeny kvality a zaznamenať ich v rámci odhadov objemov,

— pojmový súlad medzi ukazovateľom a pojmami národných účtov.

Tieto kritériá vedú k nasledovným všeobecným záverom o vhodnosti ukazovateľov, avšak, ako už bolo povedané vyššie, tieto všeobecné závery sa musia potom použiť na základe jednotlivých výrobkov, pre všetky typy trhovej výroby, aby sa poskytli dané pokyny o metódach, ktoré sa majú použiť v každom prípade. Nasledovné kritériá na rozlíšenie metód A, B a C sú absolútnymi kritériami, t. j. nezávisia od dostupnosti údajov. V praxi by sa mohlo stať, že metódy A nie sú dosiahnuteľné a treba hľadať dohody ohľadne metód B.

A metóda: Pri výrobnej metóde, v zásade, používanie vhodných cenových indexov výroby, zvyčajne označovaných ako Indexy výrobných cien (Producer Price Indices — PPI) bude metódou A. Každý výrobok by sa mal samostatne deflovať vhodným PPI. Vhodný PPI spĺňa nasledovné kritériá:

— je to index (domácej a exportnej) ceny (cien) presne toho výrobku (tej skupiny výrobkov),

— zohľadňuje zmeny v kvalite výrobku (výrobkov),

— je ohodnotený v základných cenách,

— jeho vlastné, základné pojmy sú v súlade s pojmami pri národných účtoch.

Na každú metódu, ktorá sa môže preukázať ako úplne ekvivalentná použitiu indexov PPI, sa hľadí ako na metódu A.

Metóda B: Ak nie je k dispozícii vhodný PPI, existuje niekoľko alternatívnych typov ukazovateľov. Napríklad, nasledovné sú zvyčajne metódami B:

— menej vhodný PPI, t. j. index bez úprav vzhľadom na zmeny v kvalite alebo majúci menšie alebo väčšie pokrytie než dané odvetvie,

— Index spotrebiteľských cien (Consumer Price Index — CPI). Používajú sa tie isté tri kritériá ako pri PPI (CPI sa zvyčajne musí opraviť kvôli daniam, dotáciám a rozpätiu, aby sa získalo ocenenie v základných cenách) okrem toho váhovanie by malo byť vhodné a pojmy by mali odpovedať pojmom v národnom účtovaní,

— ukazovatele objemu produkcie. Objemové ukazovatele by mali vyhovovať aj zmene kvality. Toto sa môže urobiť čiastočne použitím objemových ukazovateľov dostatočne podrobne, aby sa zohľadnili štrukturálne zmeny.

Takéto ukazovatele vo všeobecnosti nerešpektujú všetky štyri vyššie uvedené kritériá.

Metóda C: Použitie niektorých ďalších možných ukazovateľov, ako je uvedené nižšie, bude zvyčajne metódami C.

— metódy založené na vstupoch (pre trhovú produkciu)

— druhotné ukazovatele, t. j. ukazovatele nie priamo súvisiace s produkciou

— PPI, CPI alebo objemové ukazovatele, ktoré vôbec nezodpovedajú zmieneným výrobkom, napr. celkové CPI.

Vo všeobecnosti tieto ukazovatele ani zďaleka nerešpektujú štyri kritériá, zatiaľ čo metódy B ich rešpektujú aspoň čiastočne.

Tieto kritériá sa teraz použijú na výrobky každého odvetvia triedenia CPA uvedené nižšie. S trhovou produkciou a produkciou pre vlastnú konečnú spotrebu sa budeme zaoberať zároveň ESA 95, bod 3.49 stanovuje, že „produkcia pre vlastnú konečnú spotrebu sa má oceniť v základných cenách podobných výrobkov predaných na trhu“. Preto sú zásady pre defláciu produkcie pre vlastnú konečnú spotrebu tie isté ako pre trhovú produkciu.

Cieľom je definovať metódy A, B a C pre každý typ výrobku. Ak pre určitý typ výrobku použitie vhodných PPI nespôsobuje špeciálne problémy (t. j. metóda A je uskutočniteľná), nedebatuje sa o spôsobe, akým iné jednotlivé ukazovatele rešpektujú dané kritériá. No pre významný počet typov výrobkov nie je možné definovať metódy A, B a C. To sa urobí v rámci výskumného programu. Výskumným programom by mohlo byť aj preskúmanie ďalšieho zlepšenia klasifikácie tých výrobkov, pre ktoré je počiatočná klasifikácia uvedená nižšie.

Tento text uvádza hlavne odhad *produkcie* v stálych cenách. Pri metódach dvojitých ukazovateľov je tiež potrebné deflovať *medzispotrebu*. Preferovanou metódou deflovania medzispotreby je výrobok po výrobku používajúc autentické cenové údaje o medzispotrebe zozbierané od nákupcov. V praxi však často nie sú dostupné. Preto medzispotreba výrobkov domácej výroby sa môže deflovať používajúc tú istú metódu ako je opísaná nižšie pre produkciu tohto výrobku, zohľadňujúc rozdiel v oceňovaní (medzispotreba sa oceňuje v nákupných cenách). Deflácii medzispotreby dovážaných výrobkov by sa mala venovať zvláštna pozornosť. Navyše, mali by sa zohľadňovať rozdiely v cenách pre rôznych užívateľov. Príkladom je elektrina, pre ktorú môže existovať veľká cenová diskriminácia medzi rôznymi odvetviami užívateľov.

Pri zvažovaní odhadu medzispotreby v stálych cenách, dôležitým faktorom, ktorý je treba zohľadniť, je to, ako sa môže dopad nespoľahlivých odhadov produkcie v stálych cenách (napr. pre typ obchodných služieb) zmierniť na úrovni celkového HDP v stálych cenách. V rámci výrobnej metódy, dopad nespoľahlivých deflátorov alebo implicitných deflátorov pre niektoré výrobky na odhady celkového HDP v stálych cenách sa minimalizuje, ak:

— účty v stálych cenách sa zostavia v rámci dodávok a použitia

— všade v účtov sa použijú metódy dvojitých deflátorov

— každý nespoľahlivý deflátor pre výrobu sa použije aj na defláciu medzispotreby.

Použitie tabuliek dodávok a použitia na integrovanie odhadov, skombinované s dvojitou defláciou, má preto jasnú úlohu pri minimalizácii nepresností na úrovni celkového HDP v stálych cenách.

CPA A: *Produkty poľnohospodárskej výroby, poľovníctva*

CPA B: *Ryby*

Najsúčasnejšie cenové výpočty pre tieto výrobky sú založené na informáciách o cenách a množstvách. Preto by sa tieto informácie mohli a mali použiť aj na výpočet produkcie v stálych cenách. Ak je to vhodné, informácie o množstvách by sa mali opraviť kvôli zmenám v kvalite. V niektorých prípadoch sa taktiež zostavujú prirodzené PPI. Všetky tieto metódy sú metódami A.

CPA C: *Produkty banskej a povrchovej ťažby*

CPA D: *Produkty priemyselnej výroby*

CPA E: *Elektrická energia, plyn, para a teplá voda*

Členské štáty už predkladajú Eurostatu mnohé PPI pre tieto tri skupiny výrobkov. Ak sa splnia vyššie uvedené kritériá, použitie týchto PPI je metódou A pre tieto výrobky. Tieto údaje by sa mali potom použiť pri výpočtoch stálych cien.

Pri meraní cien a objemov jednotlivých výrobkov existuje niekoľko dôležitých problémov. To súvisí hlavne s:

— počítačmi a iným zariadením na spracovanie informácií

— veľkými zariadeniami, ako sú lietadlá a lode.

Pre tieto výrobky je zvyčajne veľmi ťažké merať ceny, aj keď sú hospodársky celkom významnými. Vo výskumnom programe treba študovať zlepšenia postupov pre tieto výrobky.

CPA F: *Stavebné práce*

Meranie cien a objemov sa v stavebníctve často komplikuje, napríklad, špeciálnym a individuálnym charakterom mnohých výrobkov. Vo výskumnom programe treba študovať metodické problémy odhadovania stavebnej produkcie v stálych cenách.

CPA G: *Služby veľkoobchodu a maloobchodu, opravy motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru*

50: Predaj, údržba a oprava motorových vozidiel a motocyklov; maloobchodný predaj pohonných látok

Táto skupina sa skladá z dvoch typov produktov:

— produkcia služieb; ide o produkciu pri údržbe a oprave motorových vozidiel a motocyklov

— obchodná marža; ide o produkciu pri predaji motorových vozidiel, motocyklov a ich pohonných látok.

Pre prvý typ produkcie by mohli byť PPI k dispozícii; v takom prípade PPI tvoria metódu A. Ak nie sú k dispozícii, výrobky sa môžu deflovať používajúc CPI (opravené o všetky dane alebo dotácie), ktoré sú metódou B, pretože by nemuseli dostatočne pokrývať obchodné výdavky.

Pre defláciu obchodných marží by sa mali prijať tie isté postupy, ako je pre veľkoobchodný predaj uvedené nižšie.

51: Veľkoobchod a sprostredkovanie veľkoobchodu okrem motorových vozidiel a motocyklov

Hlavná produkcia tejto skupiny pozostáva z marží veľkoobchodného predaja. Pre produkciu v podobe marže sa môžu uviesť nasledovné kritériá:

Metóda A: Metóda A pre produkciu v podobe marže je metódou, ktorá zohľadňuje zmeny v kvalite obchodných služieb. Toto sa dá dosiahnuť samostatným deflovaním odbytu a nákupu obchodníkov (venujúc patričnú pozornosť zmenám v stave zásob). Pre tento účel sa vyžadujú cenové indexy veľmi vysokej kvality.

Metóda B: metóda B sa môže použiť ako predpoklad, že objem marží sleduje objem obratu. Toto predpokladá, že pomery marží sú stále v stálych cenách.

Najjednoduchším spôsobom používania tohto je extrapolácia celkovej produkcie marží podľa objemového indexu obratu. Objemový index obratu sa dá získať deflovaním obratu cenovým indexom obratu.

Zlepšením pri tejto jednoduchej metóde by bolo pridať podrobnosti o výrobkoch, hlavne vypočítaním obchodných marží v stálych cenách v rámci podrobného rámca tabuliek dodávok a použitia. Potom sa na objem transakcií v bežnom roku môže použiť pomer marže na danej transakcii vypočítaný v určitom základnom roku. Takto objem marže rastie s objemom produkcie komodity.

Ďalším zlepšením postupu je zohľadniť zmeny v štruktúre obchodu (napr. prechod od malých obchodov v susedstve k veľkým hypermarketom). Toto by zahŕňalo niektoré zmeny kvality obchodných služieb v zložke objemu.

Tieto metódy by sa mali považovať za metódy B, keďže zmena v kvalite obchodných služieb sa nedá brať do úvahy.

Metóda C: Akákoľvek iná metóda, napr. deflácia produkcie marží priamo cenovým indexom marže.

52: Maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov; oprava spotrebného tovaru

Ten istý predpoklad, ako je načrtnuté vyššie pre veľkoobchod, by sa mal použiť pre produkciu marže maloobchodu. Tu je výhodou, že existuje dobré meranie cenového indexu maloobchodného obratu: CPI. Aby sme dostali objemový index maloobchodného obratu určitého tovaru, môže sa na deflovanie použiť príslušná položka CPI.

CPI sa môže použiť pre produkciu opráv osobných tovarov a tovarov pre domácnosť. Keďže obchodné výdavky na tieto služby sú malé, CPI je celkom vhodné a mohlo by sa považovať za metódu A. No musia sa použiť rôzne členenia v CPI, keďže sú tu zahrnuté rôzne produkty. Preto, aby sme dokázali použiť rôzne členenia CPI na rôzne podrobnej úrovni, je potrebná deflácia na podrobnej úrovni.

CPA H: *Hotelové a reštauračné služby*

Metódou A pre hotely a reštaurácie je deflácia vhodným PPI. Ak PPI neexistuje, môže sa použiť CPI ako priblíženie. Toto je v takom prípade metódou B, keďže obchodné výdavky sa nezohľadňujú.

CPA I: *Doprava, skladovanie a služby pôšt a telekomunikácií*

60, 61 a 62: Pozemná, vodná a vzdušná doprava

Osobná a nákladná doprava by sa mala deflovať samostatne.

Pre osobnú dopravu je metódou A použitie vhodných PPI. Ak nie sú k dispozícii, nasledovné metódy sú metódami B:

— deflácia pomocou CPI za predpokladu, že venuje dostatočnú pozornosť zmenám v kvalite,

— extrapolácia pomocou ukazovateľa počtu osobo-kilometrov za predpokladu, že tento ukazovateľ je k dispozícii pre dostatočný počet kategórií dopravy. Malo by sa aspoň rozlíšiť medzi jednotlivými triedami (napr. prvá a druhá trieda pre železničnú dopravu, 1. trieda a turistická trieda v vzdušnej doprave, atď.).

Tieto metódy treba použiť individuálne aspoň na nasledujúce typy (osobnej) dopravy, pokiaľ sú tieto v členských štátoch významné:

— doprava po železnici

— iná pozemná doprava

— vodná doprava

— vzdušná doprava.

Ak sa nedá dosiahnuť toto rozdelenie, potom sú tieto metódy metódami C. Aj všetky ďalšie metódy (napr. používajúce počet cestujúcich ako objemový ukazovateľ) sú metódami C.

Pre *nákladnú* dopravu je metódou A opäť použitie vhodných PPI. Ak nie sú k dispozícii, potom nasledovná metóda je metódou B:

— môže sa predpokladať, že objem dopravných služieb sleduje objem dopravených tovarov. Pre tento účel je vhodným ukazovateľom ukazovateľ ako sú prepravené tona-kilometre, aj keď je zrejmé, že sa nemôžu zohľadňovať žiadne zmeny v kvalite dopravných služieb. Čím viac podrobností o tona-kilometroch je k dispozícii pre rôzne typy dopravy, tým bude výsledok lepší.

Túto metódu treba používať individuálne aspoň na nasledovné typy (nákladnej) dopravy, pokiaľ sú tieto v členských štátoch významné:

— doprava po železnici

— iná pozemná doprava

— potrubná doprava

— morská a pobrežná vodná doprava

— vnútrozemská vodná doprava

— vzdušná doprava.

Ak sa nedá dosiahnuť toto rozčlenenie odvetvia, potom sú tieto metódy metódami C. Aj všetky ďalšie metódy (napr. používajúce počet dopravených ton) sú metódami C.

V zásade, pre osobnú aj nákladnú dopravu pri vyššie uvedenom rozčlenení si správna deflácia vyžaduje údaje v bežných cenách ako váhy. Ak táto podrobnosť nie je k dispozícii v bežných cenách, mohli by sa použiť iné váhy, aby sa vážil ukazovateľ pre každý typ rozlíšenej dopravy. Tieto iné váhy by sa čo najviac mali približovať k bežným hodnotám.

63: Vedľajšie a pomocné služby v doprave, služby cestovných kancelárií

Táto skupina zahŕňa široký rozsah služieb, teda nie je možné špecifikovať jednu metódu alebo ukazovateľa. Preto sa tu odkazuje na všeobecnú klasifikáciu metód a ukazovateľov.

ESA 95 dáva špeciálne odporúčania pre cestovné kancelárie (pozri bod 10.39).

64: Služby pôšt a telekomunikácií

Odhady poštových služieb a služieb telekomunikácií v stálych cenách sa komplikujú stále sa rozširujúcim radom rôznych typov poskytovaných služieb a účtovaných tarif. Z tohto dôvodu sa ako súčasť výskumného programu pripravia špeciálne pokyny o postupoch, ktoré sa majú použiť pre tieto produkty.

CPA J: *Finančné sprostredkovanie*

Pre produkty ako sú nepriamo merané finančné sprostredkovateľské služby (FISIM), cenné papiere a devízové obchodné marže a poisťovníctvo, produkcia v bežných cenách sa definuje ako zostatok medzi rôznymi transakciami. Harmonizovaná definícia a meranie produkcie v stálych cenách sa musia stanoviť.

Účtovanie pri zmene kvality vo finančníctve a poisťovníctve je ďalšou vecou, ktorej treba venovať ďalšie úvahy, tak ako aj porovnateľnosti odhadov pre finančné služby, za ktoré sa účtujú jednoznačné ceny.

Súčasťou výskumného programu bude príprava špeciálnych pokynov o postupoch, ktoré sa majú používať pri týchto produktoch.

CPA K: *Služby v oblasti nehnuteľností, prenájmu a obchodu*

Služby bývania

Pre odhady produkcie služieb bývania v bežných cenách všetky členské štáty zavedú do roku 1998 alebo 1999 ([1]) takzvanú stratifikovanú metódu na meranie produkcie pre účely HNP.

([1]) Rozhodnutie Komisie 95/309/ES, Euratomu (Ú. v. ES L 186, 5.8.1995, s. 59)
a rozhodnutie Komisie 97/619/ES, Euratomu (Ú. v. ES L 252, 16.9.1997, s. 33).

V zásade sa touto metódou odhaduje produkcia v bežných cenách objektívne používajúc údaje o kvantite a kvalite bývania a o cenách platených za ich využívanie. Preto z definície bude pre defláciu potrebná cenová informácia o produkcii. Mala by sa použiť tá istá informácia o cene, kvalite a kvantite na tvorbu odhadov v stálych cenách. Použitie vyššie uvedeného prístupu sa dá popísať ako metóda A. Dáva možnosť zohľadniť zmeny v kvalite poskytovaných služieb bývania.

Iný prenájom, nehnuteľnosti a služby obchodu

Pre tieto služby môže byť ťažké zozbierať údaje o cenách producentov, napríklad preto, že niektoré produkty majú jedinečný charakter. Dôsledkom toho je, že sa namiesto toho môžu použiť mnohé alternatívne merania zmien ceny alebo objemu, často nepriame, alebo druhotné merania.

Pre každú službu v rámci daného odvetvia sa musí posúdiť vhodnosť týchto nepriamych meraní. Súčasťou výskumného programu bude príprava špeciálnych pokynov. Špeciálna pozornosť vo výskumnom programe by sa mala venovať defrácii produkcie softvéru, čo je tiež zahrnuté do tejto skupiny produktov.

CPA M: *Školstvo*

CPA N: *Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť*

V niektorých členských štátoch sa zaznamenávajú hlavné časti zdravotných a vzdelávacích služieb ako trhová výroba, zatiaľ čo v iných sa uvádzajú ako netrhová výroba. Metódy potrebné na meranie produkcie v stálych cenách by mali zohľadniť potrebu prísť k porovnateľnej štatistike pre tieto dve skupiny štátov.

Cenová štatistika pre deflovanie trhovej produkcie by mala odrážať celkovú cenu produktu, a nielen príspevok spotrebiteľa k celkovej cene alebo dohodnutú cenovú tarifu. Cenová štatistika by mala aj umožňovať zmeny v kvalite v zdravotníckych a vzdelávacích produktoch.

Súčasťou výskumného programu bude príprava špeciálnych pokynov o postupoch, ktoré sa majú použiť pre tieto produkty, používajúc cenovú štatistiku alebo iné metódy. Tento program bude obsahovať trhovú produkciu týchto služieb a, ako je opísané nižšie, aj netrhovú produkciu z nich.

CPA O: *Ostatné komunálne, sociálne a občianske služby*

Pre tieto služby často nie sú k dispozícii cenové údaje producentov a všeobecne sa namiesto nich používajú alternatívne ukazovatele. Tak ako pri zdravotníckych a vzdelávacích službách, aj tu môže byť trhová aj netrhová produkcia niektorých činností v tomto odvetví a je treba, aby to štatistické metódy zohľadnili.

CPA P: *Súkromné domácnosti s personálom*

Táto produkcia, ktorá je produkciou pre vlastnú konečnú spotrebu, sa oceňuje, podľa dohody, ako mzdové náklady zamestnancov vrátane aj každého naturálneho príjmu.

Zvyčajné metódy na tvorbu odhadov v stálych cenách sú použitie údajov CPI alebo údajov o mzdách na defláciu, alebo použitie objemovej extrapolácie (s počtom zamestnancov použitým ako extrapolátor). V zásade, by sa mali použité deflátori (CPI alebo údaje o mzdách) overiť, aby sa zabezpečilo, že správne počítajú s naturálnymi príjmami.

Tieto metódy nezohľadňujú zmeny v produktivite, no toto vynechanie má len malé dôsledky na HDP. Tieto metódy sú metódami B, pokiaľ nezohľadňujú zmeny v produktivite (v takom prípade sú metódami A).

Dane a dotácie na produkty a dovozy a DPH

ESA 95, body 10.47 až 10.52 dostatočné podrobne stanovujú zásady, ktoré sa majú použiť na odhad daní a dotácií na produkty a dovozy a DPH v stálych cenách. Tieto zásady predstavujú metódu A.

II.3 **Netrhová produkcia**

Ako sme už poznamenali, štatistické metódy merania produkcie v stálych cenách majú poskytovať porovnateľné štatistiky pre trhové aj netrhové produkcie, hlavne pre služby ako je vzdelanie a zdravotníctvo.

Pre netrhové služby sa môže produkcia v stálych cenách odhadnúť použitím objemových ukazovateľov o produkcii alebo metód založených na vstupoch (napríklad deflácia nákladov na pracovné sily a iných vstupov alebo extrapolácia objemu pracovných nákladov základného roka). Môžu existovať aj niektoré cenové údaje, ktoré sa smú použiť.

Rozlíšenie medzi metódami A, B a C pre netrhové služby sa bude definovať v rámci výskumného programu.

II.3.1. *CPA M: Školstvo*

Netrhová produkcia pri vzdelávaní v stálych cenách sa môže odhadnúť používaním objemových ukazovateľov produkcie alebo metódami založenými na vstupoch.

Súčasťou výskumného programu bude príprava špeciálnych pokynov o metódach, ktoré sa majú použiť na odhad produkcie pri vzdelávaní (či už prostriedkami objemových ukazovateľov produkcie, metódami založenými na vstupoch alebo, pri trhovej produkcii, cenovými údajmi). Tento program posúdi aj účtovníctvo pre kvalitatívne zmeny.

II.3.2. *CPA N (časť): Zdravotníctvo*

Produkcia netrhových zdravotníckych službách v stálych cenách sa môže odhadnúť aj použitím objemových ukazovateľov produkcie alebo metódami založenými na vstupoch.

Súčasťou výskumného programu bude príprava špeciálnych pokynov o metódach, ktoré sa majú použiť na odhad produkcie v zdravotníctve (či už prostriedkami objemových ukazovateľov produkcie, metódami založenými na vstupoch alebo, pri trhovej produkcii, cenovými údajmi). Tento program posúdi účtovníctvo aj pre kvalitatívne zmeny, čo má špeciálny význam pre produkciu v zdravotníckych službách.

II.3.3. *Ostatná netrhová produkcia*

Ostatná netrhová produkcia môže mať mnoho rôznych foriem. Niektoré sa poskytujú individuálne (napr. služby sociálneho zabezpečenia), zatiaľ čo iné sa poskytujú kolektívne (napr. obrana). A ďalšie môžu mať v sebe individuálny aj kolektívny prvok (napr. služby polície — na základe dohody v ESA 95 sú klasifikované ako kolektívne služby).

Objemové ukazovatele produkcie sa môžu použiť na odhad produkcie pri službách poskytovaných individuálne a, azda, pri niektorých službách poskytovaných kolektívne. Metódy založené na vstupoch sa môžu použiť na všetky tieto služby. Porovnateľné výsledky si vyžadujú určitú harmonizáciu spôsobu, akým sa používajú dané dve metódy.

Súčasťou výskumného programu bude príprava špeciálnych pokynov o metódach, ktoré sa majú použiť pre tieto produkty (či už pôjde o objemové ukazovatele produkcie alebo o metódy založené na vstupoch).

ČASŤ III

MERANIA CIEN A OBJEMOV PRI SPOTREBNEJ METÓDE

Na strane spotreby je HDP v stálych cenách súčtom konečnej spotreby, hrubej tvorby kapitálu a čistých vývozov.

Pokiaľ ide o *vhodnosť ukazovateľov*, ktoré sa majú použiť pri deflácii hodnôt bežného roka alebo pri extrapolácii hodnôt základného roka na strane spotreby, môžu sa použiť nasledovné kritériá:

— úplnosť pokrytia odvetvia ukazovateľom. Napríklad, či ukazovateľ pokrýva všetky výrobky v rámci členenia alebo len ich výber

— základ pre ocenenie ukazovateľa. Pre konečnú spotrebu a hrubú tvorbu kapitálu by to skôr mali byť nákupné ceny než napríklad ceny výrobcov

— ukazovateľ by mal zohľadňovať kvalitatívne zmeny, zaznamenať ich skôr v rámci odhadov objemov než cenových odhadov

— pojmový súlad medzi ukazovateľom a národnými účtami.

Tieto kritériá vedú k nasledovným všeobecným záverom o postupoch odhadovania a meraní cien a objemov v rôznych kategóriách spotreby.

Konečná spotreba domácností

Tam, kde je to vhodné, by konečná spotreba domácností (KSD) mala byť tak deflovaná, ako sa len dá, a to používajúc informácie z CPI.

Môže sa povedať, že CPI je vhodný, ak spĺňa nasledovné kritériá:

— je to index, ktorý pokrýva presne túto skupinu výrobkov (tento výrobok)

— náležito zohľadňuje zmeny v kvalite výrobku (výrobkov)

— je ocenený v cenách nákupcov vrátane DPH

— pojmy v CPI zodpovedajú pojmom v národných účtoch.

Ak pre určitý výrobok nie je CPI k dispozícii, potom sa musia použiť iné, viac približné ukazovatele. Mohli by to byť PPI, exportné alebo importné cenové indexy, alebo, azda za určitých okolností, objemové ukazovatele. Tieto metódy sú metódami B.

Metódy C zahŕňajú použitie indexov, ktoré vôbec nezodpovedajú zmienenému výrobku (výrobkom).

Konečná spotreba vlády (GFC) a konečná spotreba NPISH

Pre tieto odvetvia konečnej spotreby sa môžu urobiť rovnaké pozorovania ako pri odhade netrhovej produkcie vo výrobe (Časť II.3) keďže hodnoty tovarov a služieb vytvorené štátnou správou a NPISH sú hlavnými zložkami týchto kategórií (ESA 95, body 3.78 a 3.79).

Nákupy štátnej správy tovarov a služieb vyrobených a poskytnutých trhovými výrobcami, ktoré sú dodávané do domácností – bez nejakej transformácie – ako sociálne transfery v naturáliách, ktoré taktiež tvoria časť konečnej spotreby štátnej správy (ESA 95, bod 3.79), sa majú deflovať vhodnými cenovými indexami zodpovedajúcimi týmto (trhovým) tovarom a službám.

ESA 95, bod 3.85 opisuje rozdiel medzi individuálnymi a kolektívnymi tovarmi a službami poskytnutými jednotkami štátnej správy. Ak sa robí toto rozlíšenie, potom pojem *skutočná konečná spotreba* sa dá ihneď odvodiť. Toto predkladanie účtov nezavádza žiadne špeciálne problémy týkajúce sa odhadov v stálych cenách.

Hrubá tvorba fixného kapitálu

Pre hrubú tvorbu fixného kapitálu (GFCF) je metódou A použitie prirodzených cenových indexov investícií. Takýto index by mal spĺňať nasledovné kritériá:

— je to index, ktorý pokrýva presne tú skupinu výrobkov (ten výrobok)

— náležito zohľadňuje zmeny v kvalite výrobkov (výrobku)

— oceňuje sa v cenách nákupcov vrátane neodpočítateľnej DPH

— pojmy v tomto indexe zodpovedajú pojmom v národných účtoch.

V praxi sa často používajú PPI, čo sú metódy B, ak sa neprecenia v cenách nákupcov. Pre PPI jednotlivých výrobkov, platia tie isté poznámky ako sú uvedené v časti II.2, vrátane odvolávok na výskumný program.

Zmena stavu zásob

Je dôležité, aby sa zásoby deflovali špecificky a samostatne a aby sa nepočítali ako reziduálna položka pri výpočtoch na stále ceny.

ESA 95, bod 10.56 stanovuje, že zmeny v stave zásob v stálych cenách sa môžu vypočítať deflovaním prírastkov do zásob a úbytkov zo zásob oddelene s vhodnými cenovými indexami. Ak objemové a cenové zmeny zásob nie sú príliš veľké, priama deflácia zmeny zásob s priemerným cenovým indexom roka poskytuje alternatívu.

Existujú štyri typy zásob (ESA 95, bod 3 119):

— materiály a dodávky: môže sa tu uviesť ten istý postup ako pri deflácii medzispotreby v časti II.2

— rozpracovaná produkcia: táto kategória by sa mala preskúmať vo výskumnom programe

— hotové tovary: tieto sa môžu deflovať použijúc PPI v základných cenách

— tovary na opätovný predaj: tieto sa oceňujú v cenách, za ktoré sú nakúpené, pre ktoré je často PPI dobrým ukazovateľom.

Problém ziskov z držby zásob by sa tiež mal preskúmať vo výskumnom programe.

Nadobúdanie mínus úbytok cenností

Táto kategória by sa mala preskúmať vo výskumnom programe.

Vývoz a dovoz tovarov a služieb

Táto kategória by sa mala preskúmať vo výskumnom programe.

PRÍLOHA II

PRECHODNÉ OBDOBIA

Obdobia prechodu na 3. zásadu

Krajina	Dokedy
Írsko	2004
Portugalsko	—
Dánsko	2000 (v roku 1999 bude základným rokom rok 1990)
Fínsko	2005
Holandsko	—
Taliansko	2003
Nemecko	2005
Belgicko	—
Spojené kráľovstvo	2003
Francúzsko	—
Španielsko	2003
Grécko	—
Švédsko	—
Luxembursko	—
Rakúsko	2005